

Hesteavlen i 1904.

Beretning af Statskonsulent *J. Jensen.*

Atter er der forløben et Aar under saa gunstige Omstændigheder, at man kun kan ønske, at Tilstanden ikke maatte forværres. Den eneste følelige Ulempe var den ualmindelig tørre Sommer, der gjorde, at Sommerer næringen blev daarlig og dyr, og at Høsten faldt saa slet ud, især i det nordlige Jylland, at mange nødtes til at sælge Føl, Plage og gamle Heste til reducerede Priser; men saa galt, som det har været ofte før, var det langt fra, idet Folk ikke tabte Tilliden. Mange hutlede sig igennem med Sultfodring i Haab om en mild Vinter og et tidligt Foraar.

Der er i Efteraaret offentliggjort summariske Resultater af den sidste Hestetælling 1903, 5 Aar efter den forrige, og den viser, at Hestestyrken er forøget fra 450—487,000 Stkr. eller med 8.4 pCt. Forøgelsen falder særlig paa Jylland, med 11.1 pCt., nemlig fra 233—259,000, medens Øernes Hestebestand kun er stegen fra 216—228,000 eller 5.5 pCt.

I 1893 havde Jylland 208,000 og Øerne 202,000 Heste, saa Tilvæksten især i Jylland er ligefrem enorm og udgør: i Viborg, Ringkøbing og Ribe Amter tilsammen 34.6 pCt., i Aalborg, Hjørring og Thisted Amter tils. 22.8 pCt., men i Randers, Aarhus og Vejle Amter kun 16.6 pCt. Denne Sammenkobling af 3 Amter er ikke ganske hensigtsmæssig for Hestenes Vedkommende, idet Vejle Amt

naturligst hører til Ribe, men Viborg til Randers og Aarhus Amter.

Af Øerne har Sjælland forøget sin Hestebestand stærkest, nemlig med 14.3 pCt., medens Bornholm kun har 10.1, Lolland-Falster 10 og Fyen 11.2 pCt. Tilvækst.

Fra 1898—1903 er der sket forholdsvis ikke ubetydelig Nedgang i Tilvæksten, sammenlignet med det foregaaende Femaar, i det nordlige (fra 12.9—8.8 pCt.), derimod Forøgelse i det sydøstlige Jylland. Tilvæksten omfatter næsten udelukkende Føl og 1 og 2 Aars Plage, hvilke sidste i Tiden fra 1893—1903 ere forøgede med over 50 pCt. paa Øerne og 45 pCt. i Jylland. Det er fornemlig Sjælland og Bornholm, der have været stærkest med. Af arbejdsføre Heste over 3 Aar er der i Femaaret 1898—1903 kun sket en Tilvækst af 4,000 Stkr. paa Øerne og 15,000 i Jylland, hvilken Forøgelse her aabenbart staar i nøje Forbindelse med den tiltagende Hedeopdyrkning og Studenes Ombytning med Smaaheste.

Antallet af Arbejdsheste er ca. 350,000 Stkr. og deraf omtrent lige mange i Jylland og paa Øerne, medens Malkekøernes Antal er 1,090,000 Stkr. eller 3 Gange saa mange. Gaar man saa ud fra den rimelige Forudsætning, at Arbejdshestene betale deres Underhold lige saa godt som Køerne, vil man komme til det Resultat, at Kvæget i vor Landøkonomi spiller omtrent dobbelt saa stor en Rolle som Hestene. Denne Beregning synes ret naturlig og selvfølgelig; men alligevel er der mange ellers fornuftige Landmænd, der beregne Kvægets Nytteværdi efter Indtægten af alle Kvægavlsprodukter, vi udføre, medens Hestenes Arbejde regnes for en Udgift!

Naar Hestetillæget er stegen saa stærkt i de senere Aar, skyldes det den stadig stigende Efterspørgsel efter Heste til tilsyneladende lønnende Priser. Medens Udførselen i Tiaaret fra 1881—1890 i Gennemsnit var 13,300 Stkr. og fra 1891—1900 16,400 med Svingninger fra 11—21,000 i det sidste Aar, har den i de sidste 3 Aar været fra 23—25,000 Stkr. og var i 1904 24,864 Stkr., hvoraf 1,568 Føl (1,492 i 1903 og ca. 3,000 i 1902). Føl-

salget er altsaa ikke forøget paa Grund af den daarlige Høst — heldigvis!

Efter Tællingen 1898 var der i dette Aar født 46,400 Føl, hvoraf 31,300 i Jylland. Regner man saa, at der er gaaet ca. 6,000 til Grunde siden, og der i Gennemsnit i de sidste 3 Aar er udført 24,000 Stkr. aarlig, bliver der kun 16—18,000 Stkr. til Erstatning eller ca. 4 pCt., medens Forøgelsen i Hestebestanden svarer nogenlunde til Indførslen.

Ser man paa Tallene alene, tager Forretningen sig unægtelig godt ud, vi forøge vort Bo med en Ungdom, der vokser til Penge; men gør man et nøgternt Regnestykke op, er det et Spørgsmaal, om Hestetillæg giver Fortjeneste eller Tab for Flertallet. Det er givet, at Udførslen foregaar af den bedste Del, idet der kun bliver de faa Hingste og de bedste Hopper samt en Del gode Vallaker tilbage her i Landet, medens vi slide alt Udskuddet op, der selvfølgelig har givet Opdrætterne føleligt Tab; men selv en stor Del af det, der sælges, nemlig alt hvad der i 4—5 Aars Alderen ikke naar over 450—500 Kr., har selv ved den tarveligste og billigste Opdrætning ikke givet Fortjeneste. Hvad koster det at opdrætte en Hest, til den fuldtud kan ernære sig selv ved sit Arbejde? Ja, det ved Folk mærkværdigt nok ikke rigtig Besked om, og det er naturligvis heller ikke altid let at beregne; men naar Sagen skal behandles forretningsmæssigt, som den bør i alle veldrevne og større Agerbrug i de bedre Egne, kan man sikkert ikke sætte en 3 Aars Plag til lavere Værdi end 500 à 550 Kr. Heraf fremgaar det med Tydelighed, at skal Tab ved Uheld og mislykkede Individuer dækkes af de vellykkede, kan det kun betale sig at befatte sig med Avl af gode Heste. Der er heller ingen Tvivl om, at det ikke vilde betyde noget Tab for Landet, om der i 1903 i Stedet for 50,000 Føl kun var født 40,000. Navnlig synes Tilvæksten paa Øerne at være et problematisk Gode, da man her opdrætter efter den dyreste Skala og faar de laveste Gennemsnitspriser. Forceret Hestetillæg er en dyr og farlig Sport.

Prisen har i det forløbne Aar haft en stigende Tendens, navnlig for gode Heste, af hvilke der altid er for faa. Gennemsnitsprisen for Heste og Plage er sat til 650—700 Kr., og den er sandsynligvis ikke for lav, saa man deraf kan danne sig et Skøn over Nettofortjenesten ved Hestetillæg. Salgsindtægten bliver ca. 16 Mill. Kr., hvilken Sum er helt overfløjet af Indtægten ved Salg af Æg — men Nettoen?

Udførslen gaar stadig overvejende til Tyskland; i Aarets Løb er der udført et Par Tusind billige Heste til England, men kun 300 til andre Lande, hvoraf Norge har faaet 44. Udførselen til Rusland er for intet at regne.

Tyskland indfører et stadigt stigende Antal Heste, nemlig 128,000 i 1903 mod 70,000 i 1885. Udførslen er derimod kun ca. 10,000, hvoraf en Del endda er Slagteheste, der gaa til Belgien. Tysklands Handel, Industri og intensive Agerbrug kræve svære Heste, af hvilke der kun tillægges faa indenfor Tysklands Grænser, i Slesvig, Rhinprovinsen og Bayern. Resten hentes fra Nabolandene, fornemlig Belgien og Danmark. Omtrent Halvdelen af de indførte Heste kunne henregnes til de svære, Resten er mest lette og billige Heste fra Østerrig-Ungarn og Rusland.

England indførte:

	1904	1903	1902
Fra De nordamerik. Fristater...	2,237	3,160	7,146
— Canada	401	421	1,869
— andre Lande	15,853	23,685	23,671
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	18,491	27,266	32,686

Gennemsnitsprisen har været stigende navnlig for de amerikanske, der ere satte til 750—800 Kr., medens de fra andre Lande til ca. 400 Kr. De, vi udføre dertil, ere smaa, billige Heste til omkring 500 Kr., altsaa over Gennemsnittet, og da der tillige indføres en Mængde Luksusheste fra Fastlandet, bestaar Hovedmængden af indførte Heste af billige Ponier, deriblandt Islændere til Kul-

gruberne. England udfører igen en Mængde billige Heste, især til Belgien, nemlig afslæbte Dyr til Slagtning.

Hestepriisen i England for ordinære Varer er i Regelen lavere end i Tyskland, saa vi næppe kunne vente at faa noget lønnende Marked der. Udførslen var ogsaa lidt lavere dertil end i 1903.

Det er og bliver saaledes stadig Tyskland, som vi maa holde os til som Kunde. Lukker man for os dér, eller Afsætningen dertil bliver alt for besværlig, hører vor Hestuedførsel op at være en Forretning. Men fornuftigvis bliver der ikke Tale derom. Som Forholdene ere for Tiden, trænge Tyskerne mere til os end vi til dem, og skulde de gøre os Afsætningen saa besværlig, at den ikke var fordelagtig mere, maatte vi jo indskrænke Tillæget.

Naar Tyskland søger at omgærde sig med en Toldmur, er det jo ikke for at drille os, men for at gavne de tyske Opdrættere paa Forbrugernes Bekostning. Skulde Tolden derimod komme til at virke paa den Maade, at Sælgerne maatte kvittere Toldens Beløb, vil Hestetillæg let blive urentabelt; men i dette Tilfælde ere vi saa heldigt stillede, at vi ikke have Smaafolk eller Fattigfolk til Konkurrenter. Belgierne dominere jo Markedet for Øjeblikket, og det er Folk, for hvem der ligger flere andre lønnende Erhverv at tage op. Den Dag, Prisen gaar kendeligt ned, indskrænkes ganske naturligt Tillæget der. I England kan man lige saa lidt som i Frankrig, der har en høj Beskyttelsestold for Heste, lægge disse billigt til. Det er kun Amerikanerne, der kunne genere os, og de kunne først møde ad Aare med deres Overflod.

Den tyske Told, der nu nærmer sig stærkt, virker næppe som et saa truende Spøgelse, som man i sin Tid troede. Den er oven i Købet nu ved Afslutningen af Handelstraktaterne nedsat fra 90—50 Mk. for Heste indtil 1,000 Mk.s Værdi og fra 180—72 Mk. for Heste fra 1,000—1,200 Mk. Vore Heste koste højst 1,200 Mk., saa der kun bliver at svare 72 Mk. af dem; blot vi kunde blive stillede lige med vore Konkurrenter, komme vi nok

helskindede over Toldspørgsmaalet. Men selvfølgelig vil Tolden faa Virkninger, der lidt efter lidt ville bringe Forrykkelse af Forholdet. Den sandsynlige Følge bliver den, at Hestene blive dyrere indenfor Toldgrænsen, og at alle større Forretninger ville forsøge mekanisk Drivkraft. Endvidere vil Hestetillæget sandsynligvis udvides, hvoraf Resultatet vist bliver, at Tyskland selv faar billige Heste nok, saa Prisen paa disse ikke vil stige. Da alle Udgifter, Told indbefattet, omtrent blive de samme for gode som for tarvelige Heste, vil Salgsprisen herhjemme for disse muligvis falde, hvorfor det bliver en endnu daarligere Forretning at lægge sig efter Udskudsvarer end hidtil.

Der skal jo i Reglen et Stød udefra til for at forandre gammel Slendrian og faa Folk til at tage fornuftigt og energisk fat paa en anden Bov. Forhaabentlig vil Forandringen i den tyske Toldlov faa de mange daarligere Hesteopdrættere til at holde op med deres kostbare Sport.

Foruden Toldpaalæget stilles der i Udsigt en dyrere Transport for vore Heste, idet Tyskland, for at lette Kontrollen ved Grænsen, forlanger, at der skal være Plads i Jernbanevognene til, at Sundhedseftersynet kan foregaa derinde. Derved formindskes Antallet af de Heste, der kunne rummes i en Vogn, ret betydeligt, og Fragten stiger.

Det gælder for os ved Overgangen til det Nye at holde Ørene stive og ikke give Køb; thi have vi først slaaget af paa Prisen, saa Sælgerne komme til at bære de forøgede Udgifter, bliver det ikke let at flytte dem over paa Køberen, i dette Tilfælde Hestehandleren.

Indførslen har i 1904 været som i 1903, ca. 6,300 Stkr.; men der indenfor er der sket en stor Forandring, idet vor Hovedleverandør, Rusland, har lukket for Udførsel til April, saa vi kun fik 1,568 Stkr. derfra i 1904 mod over 4,000 i 1903. Det manglende Antal have vi faaet fra følgende Lande:

Norge.....	573 mod 234
Sverige.....	1,376 — 695
Tyskland.....	1.750 — 959
England.....	335 — 251
Island.....	720 — 112

Savnet af »Russerne« have vi maattet afhjælpe paa bedste Maade, og det bliver ret interessant at erfare, om Nødvendigheden ikke lærer os at undvære dem. »Norbaggen« er gennemgaaende for dyr, ellers foretrak vi jo den, men derfor bliver den aldrig Fattigmandshesten. Over Tyskland, formodentlig fra Galizien eller Polen (smuglet over Grænsen?), er der kommen en Del Ponier, der ligne »Russerne«, men synes endnu klejnere. — Saa er der Island; ja, kunde vi blot bruge »Islænderne«, vare begge Parter tjente. Island fik en Kunde til foruden Englænderne, der kun betale 3—4 Lstr. — 55 til 75 Kr. — pr. Stk., og vi fik en billig og god Hest til godt Køb. Men Ulykken er, at Varen ikke rigtig passer os. Det er Husmændene i Jyllands Hedeegne med daarlige Veje, der ere Hovedkunderne til de indførte Smaaheste, og til Landbrug ere »Islænderne« for smaa og kortgaaende. De passe bedre til at trave paa en Gade end at gaa for Plov eller Læs paa en daarlig Vej. Mulig der kunde udpilles nogle af de største, der, naar de kom hertil i 2—3 Aars Alderen, kunde vokse til og blive os tjenlige. Spørgsmaalet var vel værd at tage under alvorlig Overvejelse.

Med Hensyn til selve Avlen har det forløbne Aar ikke bragt meget egentligt Nyt. Arbejdet gaar i det gamle Spor, hvad den svære Avl angaar, og der arbejdes energisk i den lette paa Øerne. Efter sidste Tælling faar man et nogenlunde Skøn over Styrkeforholdet mellem de to Avlsretninger ved at sammenligne Antallet af levende Føl paa Sjælland og Bornholm med det i det øvrige Land. Man kan sikkert uden væsentlige Fejl regne de to Dele for henholdsvis let og svær. Tallet er 8,000 og 35,000, hvilket svarer til 1:4,3. Kvalitetsforskellen er ikke saa let at udtrykke i Tal, men der er vel næppe

nogen, der tvivler om, at den svære Avl ogsaa har Overtaget her. Det er derfor naturligt, at den tildrager sig størst Opmærksomhed og har mest almen Betydning, medens den lette Avl mere er en lokal Sag og derfor træder tilbage i anden Række.

Naar en Forretning har naaet en saadan Udstrækning, og der arbejdes med en saadan Kapital, som Tilfældet er, mindst 150 Millioner, er det en naturlig Sag med passende Mellemrum at holde kritisk Revision deraf. Foran er anført den stigende Udførsel. Kvaliteten deraf er vel ikke let at sammenligne, men da Nutidens Fordringer ikke ere mindre end Fortidens, og Hjemmematerialet baade til Arbejde og til Avl er bleven bedre, tør man sikkert gaa ud fra, at der er sket Forbedring over hele Linien. En Ting ved man, at Hestene ere blevne større og sværere i de senere Aar, thi for 10—20 Aar siden var en stor Del af vore udførte Heste Droske- og Sporvognsheste, hvilken Sort nu er vanskeligt sælgelig. Selv om der ikke var sket anden Forbedring end Tilvæksten i Størrelse, hvilket betyder en forøget Værdi, saa var der dog altid meget vundet. Vare vi ikke gaaede over til at lægge mere Vind paa Størrelse og Masse, havde vi ikke kunnet møde Tidens forandrede Krav, som sket er. Men samtidig med denne Fremgang er der faktisk hos Avlsdyrene sket Forbedring i anden Retning, uden at der er Tilbagegang i nogen, saaledes er Formen forbedret og Bevægelsen bleven mere regelmæssig, uden at den er bleven mindre kraftig. Det er naturligvis ikke muligt at fremføre Beviser for Handelshestenes Vedkommende saaledes som for Hingsternes, som man har nøjagtig Beskrivelse over i hele 40 Aar. Fra 1866 har der nemlig været afholdt Kraftprøver under samme Forhold som nu, idet der fordredes, at en Hingst med sin Mage skulde løbe $\frac{1}{2}$ Mil i Trav for belæstet Vogn paa en Grønsværtsbane. Vægten er bleven forøget med 200 Pd., og Hingstene ere blevne federe, men ikke mere øvede. De gjorde den Gang, hvad de kunde, og det gøre de endnu. Uagtet Hingstene ere blevne større og sværere, løbe de

dog nu mindst lige saa hurtigt som tidligere. Gaar man ud fra, at Præstationsevnen er arvelig, har man saaledes antagelig en brugelig Maalestok til Vurderingen af Handelshestene. Med Hensyn til Nutidens Hingste, sammenlignet med Fortidens, give Maal, Vægt, Beskrivelser og Billeder et ret klart Begreb om Forandringen, der er foregaaet med den jydsk Hest blot i Løbet af 10—15 Aar. Der er naturligvis meget langt frem, men enhver, der kan og vil se, erkender, at den Vej, der er fulgt, har hurtigt ført til et godt Resultat.

Paa et væsentligt Omraade staar man i den jydsk Avl ved et Vendepunkt. Gennem Stambogsførelsen er man bleven belært om, at Avlen bæres af nogle enkelte Stamfædre. Af saadanne var der adskillige for ca. 15—20 Aar siden. I Aarenes Løb er deres Antal imidlertid skrumpet betydeligt ind, idet den ene Hingsteslægt er uddød efter den anden, medens Valdemar-Stammen er taget til endnu stærkere, end de andre ere tagne af. Den kan igen deles i flere Grene: Engebjergere, Munkedalere, Trymere, Valdemar Aabyere o. fl. mindre. Men i de senere Aar have Munkedalerne taget Têten, især nu, da Aldrup-Munkedal har en lang Virksomhed bag sig, blive de næsten eneraadende, og hertil kommer, at der i 1904 er indtruffen det mærkelige Spil af Skæbnen, at 3 yngre Valdemar-Hingste, som man haabede vilde blive Stamholdere, gik ud af Spillet, to som »Lungepibere« og en som ufrugtbar. For Øjeblikket er der næsten ikke en eneste Hingst, foruden Aldrup-Munkedal og dens bedste Sønner, som de jydsk Opdrættere have Tro til som vordende Stamholdere. Faktisk staar man altsaa kun med én, rigtignok fremragende, Stamfader indenfor hele den jydsk Race. Det er et ejendommeligt og ingenlunde farefrit Standpunkt. Racens Ve og Vel hviler jo næsten paa et enkelt Dyr; men paa den anden Side kan det ogsaa kaldes et sjældent heldigt Træf, thi lykkes Sagen, faar man paa den Maade i en Fart dannet en virkelig Race. Vejen hertil er Indavl, der er ingen Vej udenom. Men Opdrætterne ere ikke

dristige derved, selv virkelige Renavlsmænd foretrække dog at »krydse indenfor Racen«. Nu faar man se, hvordan det gaar, forhaabentlig faa vi dannet en konstant Kunstrace med nogle af Aldrup-Munkedals Dyder og saa faa som mulig af dens Lyder.

»Foreningen af jydsk Landboforeninger«s Ungskue i Esbjerg, hvormed var forenet »Samvirkende jydsk Hesteavlsforeninger«s Udstilling af Hingste fra 4—6 Aar, formede sig i alt væsentligt til en Aldrup-Forestilling, idet det var dens Børn og Børnebørn, der fyldte op, toge næsten alle Præmierne og gave Hesteskuet dets Glans. Aldrig før har der paa et Skue for jydsk Heste været saa meget godt og smukt forsamlet. Her saa man virkeliggjort Jydernes Ideal i Hesteavlen: en stor, stærk, bred, dyb, trivelig og tillige smuk Hest med rene, tørre Ben og regelmæssig Bevægelse, kun kunde denne ønskes noget kraftigere hos flere. Her er der endnu noget at forbedre.

Den lette Avl lider jo noget ved at være den lille, idet det bliver mere tilfældigt, om der deri falder Stamfædre end i den mere udbredte Avl, og saa stiger Vanskeligheden tilmed ved, at Blodet er mere blandet. Der har efter hinanden været 3 Stamfædre indenfor Frederiksborg-Avlen: Hamlet, Pegasus og nu Hamlet-Sønnen Zarif. De to sidste have bragt Størrelse og Masse ind i Racen, men ikke Ædelhed og Gang, og det kunde se ud, som om de yngre Frederiksborgheste nærmest betegne Tilbagegang i den sidstnævnte Henseende. Skulde det være Tilfældet, var der sikkert Grund til at tage Sagen op til Undersøgelse, thi Frederiksborghesten er jo vor nationale lette Hest, der har bevaret Sjællændernes Kærlighed, trods Modgang, hvorfor det ligger lige for at søge den forbedret i Stedet for at udrydde den. Men kritikløs Kærlighed, der alene hænger sig i Navnet, kan rumme en Fare, som bør søges undgaaet. Jyderne have i Markedet en Læremester, som Øboerne desværre savne.

Halvblodsavlen har derimod ingen rigtig Rod i Opdrætterbefolkningen, den bliver stadig ved at være

fremmed. De rigtige Opdrættere ere i Reglen mere eller mindre Renavlsmænd, medens Krydsningsvennerne mest repræsenteres af større Landmænd og helt udenforstaaende som Officerer. Den har det store Fortrin, at den har mægtige Venner, der kunne gøre noget for den, og det er heller ikke lidt, der har været ofret derpaa, idet der er tilkøbt mange dyre Hingste og Hopper. Men hidtil har man ikke været særlig heldig med Hingstene, idet der kun er købt et Par gode, medens næsten ingen har slaaet rigtig an som Avlsdyr. Young Nording paa Fyen er vel den bedste siden Colonels Dage, men den har dog ikke rigtig evnet at give gode Avlsdyr, i alt Fald ikke Hingste. Skal Avlen fremmes, er det givet, at alt maa sættes ind paa at faa en 1ste Klasses Hingst, en virkelig Stamfader. Der mangler ingenlunde Hingste paa Øerne, naar man ikke tager det for nøje med Kvaliteten, men Manglen paa Hopper er derimod følelig, især paa Sjælland, og dette har foranlediget Dannelsen af en For-ening («Hoppecentret Sjælland») til Afhjælpning af denne Mangel. Til Øjemedets Opnaelse er der i Oldenburg indkøbt nogle og tyve Hopper, der ere udstationerede hos Foderværter. Der har tidligere i flere Aar været indkøbt Hoppeplage i Oldenburg (ialt ca. 50) af »For-eningen til den ædle Hesteavls Fremme«, der solgte dem til Medlemmerne, og der blev i 1881 af Frederiksborg Amts Landboforening indkøbt fortrinlige oldenburgske Hopper til en Gennemsnitspris af 1,700 Kr. Endelig er der for faa Aar siden indkøbt en hel Del udmærkede svære Hopper og Hoppeplage i den holstenske Marsk. Men det er mærkværdig lidt, man har mærket til Virk-ningerne af alle disse Indkøb. Kun en enkelt Hoppe, Augusta, tilhørende Hans Andersen, Uggeløse, blev Moder til et Par Halvblodshingste, der nok desværre bleve Lungepibere.

Efter de indvundne Erfaringer paa forskellige Om-raader, er det ikke med de allerlyseste Forhaabninger for »Centret« man kan skue Fremtiden i Møde, thi det vil sikkert kræve mange Lærepenge, men det er dog

ikke det værste, da jo de, der have startet Foretagendet, vidste, hvad der forestod, og desuden bestaar Selskabet ingenlunde af Smaafolk. Derimod er der den Fare ved at drive Stutteri af en Forening, at Medlemmerne let falde fra, naar Uheldene komme. Det er en Sag for en »Enevoldsregering«. Det nævnte »Hoppe-Center« er dannet efter en lignende Model som de alt bestaaende Hesteavlscentre eller Opdrætterforeninger, til hvilke der ved Husdyrloven blev fastsat en betydelig Sum som Understøttelse efter Ministerens Skøn. Af saadanne Indretninger er der et »Center« for Frederiksborgheste paa Bornholm; det er et lille Stutteri paa ca. 10 Hopper med Tillæg, der opdrættes »rationelt«. Saa er der et saakaldet »Hingstecenter« paa Sjælland, der nok blot er en Opdragelsesanstalt for unge Frederiksborghingste. Tanken var ved »rationel Opdrætning« at afhjælpe Manglen paa gode Hingste i Racen, men Foretagendet har ikke haft rigtig Fremgang. Saa er der en Opdrætningsforening i Holbæk Amt; den indkøber Hoppeføl i Belgien. Endvidere er der et Stutteri paa 8—10 jydsk Hopper i Maribo Amt. Ogsaa Jylland fik sin rigelige Del af disse Forsøgsanstalter, idet Husdyrloven fremlokkede hele 3, hver paa 10 Hopper. Man gjorde der straks den kedelige Opdagelse, at det slet ikke gik med at udstationere Følhopper enkeltvis, og at Stutteridrift er en lidet taknemlig og dyr Historie. Den bedste af de 3 Opdrætterforeninger, den i Viby Præstegaard ved Aarhus, opløstes i Efteraaret, efter at der derfra var solgt en Hingst, Atlas, for 25,000 Kr. Derved dækkedes Tabene. De to andre slippe næppe saa billigt, naar de realisere i den nærmeste Fremtid.

De gjorde Erfaringer med Stutteridrift som Andelsforetagende have ikke været gunstige, der er udrettet meget lidt, som en privat Mand ikke kunde have gjort lige saa godt eller bedre, og den saakaldte »rationelle Opdrætning« har næppe bestaaet i andet end stutterimæssig Fodring og Røring af Plagene. Forsøg med Opdrætning til Vejledning for Opdrætterne have ingen af

dem befattet sig med. Det er at haabe, at det store Center »Sjælland« vil komme til at virke heldigere og vil lægge an paa at berige Opdræfterne med indvundne Erfaringer om god og billig Opdrætning; thi paa dette Felt staar man jo temmelig renonce.

Et andet Resultat af Husdyrloven er en Bestemmelse i samme om Bedækning af 10 Hopper — udpegede for de svære Hestes Vedkommende af Statskonsulenten — ved fremragende Hingste, til hvilke der ydes Statstilskud efter Husdyrloven. Hensigten er at forhindre Foreninger i at udnytte en Hingst alene i privat Øjemed, uden at den direkte kommer Samfundet til Nytte. Da Loven forpligter Foreningerne til at nøjes med Bedækningspenge som for Medlemmernes Hopper, betyder det en betydelig Gave til de Ejere, der kunne faa deres Hopper godkendte eller udpegede. Der er selvfølgelig ikke Tale om at anvise Hopper til Hingste, som staa til Afbenyttelse for alle og enhver til billig Pris, kun til dem, hvor Adgang ad ordinær Vej er lukket. I 1904 faldt Valget paa de 2 Matadorer Høvding og Prins af Jylland, begge Sønner af Aldrup-Munkedal.

Der kunde derimod ikke komme fremmede Hopper til denne, da Foreningen havde foretrukken som den billigste Udvej at kvittere Statstilskuddet.

De 20 Hopper vare fra de forskelligste Egne af Landet og hørte naturligvis til nogle af Landets bedste Moderhopper.

Forsøgslaboratoriet har fuldført nogle Fodringsforsøg med Roer (Kaalrabi og Runkelroer) paa to Herregaarde i Jylland, og de faldt meget heldigt ud, idet Forsøgene bestemt udviste, at Roer indtil et vist Maal, 25—30 Pd., fuldstændig kunde erstatte Kærne, ovenikøbet i et meget gunstigt Forhold. Hesten kræver meget lidt Æggehvite til Arbejdsfoder. Endskøndt vi føde henved $\frac{1}{3}$ Million Heste daglig, og selv den mindste Besparelse i Foderet repræsenterer en betydelig Værdi, saa vide vi ikke meget faktisk fra de hjemlige Forhold om Hestens

Fodring. Maaske vi dog nok trænge mindre til Forsøg med forskellige Foderstoffer end til at faa Fodringen kontrolleret og erfare Resultaterne ved ofte gentagne Vejninger.

Handlen har, som anført, været livlig hele Aaret, saa livlig, at Køberne ikke kunne faa »fuldtandede« Heste, men for en Del maa nøjes med 4-Aars Plage. 1ste Kl. gode, store, fede Heste ere betalte med omkring 1,000 Kr.; men da deres Antal er ringe, faa de nærmest Betydning som Rarieteter. Det er jo Heste paa omkr. 11¹/₂ Kvarter, og det er ikke den Slags, der passe os selv bedst. Den gode, velskabte Handelshest paa ca. 11 Kv. og til en Værdi af omkr. 800 Kr. er mere Middelmaalet i den gode Avl. Men der er sikkert et Flertal til en Værdi af 5—700 Kr., hvilke Priser ogsaa kaldes gode i de daarlige Egne.

Luksusheste have været efterspurgt til høje Priser. Af Remonter er der købt 240 paa Øerne og 17 i Jylland til Priser fra 500—1,000 Kr., i Gennemsnit 717 Kr. I Udlandet er desuden købt 160, hvoraf kun 30 i Tyskland, Resten i England og Irland.

Handlen med Avlsdyr har været ret livlig til stærkt stigende Priser for de allerbedste. Der solgtes saaledes lige før Bedækningstiden to næppe 3-aarige Hingste for henholdsvis 25,000 og 20,000 Kr. kontant, foruden en Mængde Tusinder paa Vilkaar. Det er Rekorden, her er sat, og forhaabentlig vil den ikke overskrides for det første; thi medmindre en Hingst bliver en af Matadorerne i Avlen, er denne Pris alt for høj, og Chancerne ere snarere for, at en saadan Drivhusplante ved Omflytning bliver en ret ordinær Fyr. Med 3,000 Kr. i aarligt Afdrag i 5 Aar og et Statstilskud af 4,000 Kr. staar den første som 9 Aars Hingst i 6,000 Kr., foruden det, der er betalt af »Vilkaarene«, hvis den lykkes; kommer der saa i aarligt Gennemsnit 7—800 Kr. i Renter og et lignende Beløb i Foderløn samt nogle 100 Kr. til Assurance, Dyr læge, Beslag, Udstilling o. l., saa skal Hingsten ind-

bringe ca. 5,000 Kr. aarlig indtil 9 Aars Alderen i Bedækningspenge og Præmier, men det giver ordinært 50 Kr. i Bedækningspenge, hvilket er alt for meget for alle de almindelige Føl, der kun have en Handelsværdi af ca. 150 Kr. I Forhold til Varen og til Udlandets Priser ere vi for højt oppe. I Belgien koste de allerbedste, prøvede Matadorer ikke mere end vore Plage.

Foruden disse to solgtes der en Del Hingste til Foreninger til Priser fra 8—10,000 Kr. samt enkelte til 3—4,000 Kr. Til Tyskland er der solgt en Del til gode Vallak-Priser, 1—2,000 Kr. De gaa til Landstutterierne i enkelte tyske Provinser. Vi kunde ønske, at man valgte en efter vore Begreber om jydsk Avlsdyr bedre Type; thi Hingste, der nærmest ligne store, gode Vallaker, pleje sjældent at udmærke sig i Avlen.

Handlen med Hingstplage har været meget livlig til hidtil ukendt høje Priser, saaledes er der betalt 16,000 Kr. for en og 8—12,000 Kr. for flere 1—1½ Aars Plage, naturligvis foruden en Masse paa Vilkaar.

Medens Hingsteprisen, grundet paa vore særlige Forhold, maa siges at være uforholdsmæssig høj, er Hoppeprisen derimod forholdsvis lav, og det skyldes dels, at vor Race endnu ikke er saa konstant som andre, eller som den forhaabentlig bliver, og dels at Opdrætterne ikke ere Velhavere. Det er sjældent at høre en Pris paa 2,000 Kr. betalt for en Følhøppe, den holder sig i Reglen nærmere 1000. For Føl og Plage betales der, naar Risikoens tages med i Betragtning, forholdsvis større Priser: 800 Kr. foruden Vilkaar for et Føl og 1,000 Kr. for Aaringer. Hvad Foreningsvirksomhed gør til at hæve Prisen, fik man et tydeligt Bevis for, da Opdrætterforeningerne startedes for nogle Aar siden, idet de vist gennemgaaende betalte 50 pCt. mere end Enkeltmand.

Af Personskifter indenfor Ledelsen af Avlen har Aaret bragt et Par, der ere værd at notere, nemlig Dyr-læge Oppermanns Afgang som Konsulent i lettere Hesteavl paa Øerne, i hvilken Stilling han nu har virket

i en Aarrække under »De samvirkende Landboforeninger«. Oprindeligt, medens der var Begejstring for Statskonsulentvirksomheden hos Lovgivningsmagten, var Pladsen udpeget til at blive en Statskonsulentpost, men inden den endelige Afgørelse, kom andre Synspunkter til at gøre sig gældende. Hr. O. har i langt over en Menneskealder været et virksomt og anerkendt Medlem af Sjællands Hingsteskuekommission, og fra denne Forskole gik han naturligt over i den vanskelige Konsulentstilling i let Hesteavl, der kræver en rutineret Styrmand. Hr. O.s Hjerter hængte ubetinget ved Frederiksborghesten, og dette Standpunkt beredte ham en Del Vanskeligheder i hans Dobbeltstilling. Skulde man nu ved Afslutningen af en ret betydningsfuld Virksomhed udtale nogen kritisk Dom over Hr. O. som Konsulent, bliver det den, at han allerede var lovlig gammel og havde tabt en Del af sin fordums Kvikhed og Energi, da han kom ind i den ny Kampstilling.

I Modsætning til forrige kunne vi her notere Afgang af en Mand midt i sin fulde Kraft, nemlig Godsejer Carl Branth, som Formand for Hingsteskuekommissionerne i Aalborg og Hjørring Amter. Allerede i 1888 tiltraadte Hr. B. Stillingen, begrundet paa særlige Forhold. Som Søn af den bekendte Hippolog, Etatsraad Branth, Klarupgaard, var Hr. Carl B. jo født Hestemand, men Arven strakte sig dog ikke til Hesteslaget, thi den unge B. viste sig straks som en yderst moderne Hestemand, der holdt paa den groveste jyske Type, som han stadig kæmpede for indtil Ensidighed. I Aarenes Løb vandt han, foruden anerkendt Dygtighed som Hingstedommer, Sejr over den store, svære Hests ivrige Modstandere, som fandtes i Aalborgegnen, og Hr. B. har utvivlsomt noget af Æren for, at Aalborg Amt er kommen saa godt med paa den gode, jyske Avl. Det var derfor med Beklagelse, at Hestemændene modtog Meddelelsen om hans tidlige Bortgang fra Ledelsen.
